

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Êr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

La înălțarea Domnului.

(după Ioan Chrisostom.)

Ce sărbătoare este acesta? Este o sărbătoare măreță, iubirii mei, necuprinsibilă de mintea omenescă, demnă de generositatea Aceluia, care a creat-o. Pentru-că astăzi s'a împecat omenimea cu D-țeu, astăzi s'a terminat lunga inimizție și s'a finit răsboiul îndelungat. S'a stabilit o pace demnă de admirat, o pace pe carea mai înainte nici nu cutezam s'o sperăm. Pentru-că cine ar fi avut speranța, ca D-țeu să se'npace erăș cu omenimea? Nu pentru-că Domnul era aspru, ci pentru-că servitoriul era greoi, nu pentru-că Domnul era tiran, ci pentru-că servitoriul era încăpăținat. Voești să șcii cum am vătămât noi pe D-țeu cel iubitor de omeni? Este just d'a cunoșce motivul inimizției anterioare, pentru-că vedând, că noi inimizii lui, ajunși erăș la mărire, să admiri bunătatea Aceluia, care ne-a adus la mărire, și să nu cugeți, că această schimbare s'a întâmplat prin merite proprii, ci cunoscând grația Lui cea nemărginită, să nu încetezi d'ai mulțami pentru mărimea darurilor. Dar cum am ajuns noi dela o stare jósă la o astfelu de înălțime? Cum s'a delăturat răsboiul, cum s'a împecat mânia? Cum? Tocmai acesta e lucru admirabil, că nu noi, cari am întăritat pe D-țeu cu nedreptul, ci D-țeu, care cu drept s'a indignat asupra noastră ne-a invitat la sine și ast-feliu a efeptuit pacea. „Suntem soli în locul lui Christos, ca cum D-țeu s'ar lega prin noi.“¹⁾ Cum? El este ofensatul și ne invită? Pentru-că este D-țeu și d'aceea ne invită ca un părinte iubitoriu. Priveșce însă ce se'ntemplă! Mijlocitoriul lui D-țeu este Fiul său, nu un om, nu un inger, nu un archangel, nu óre-care slugă. Ce face mijlocitoriul? Iși indeplineșce oficiul. Precum între doi, cari nu se pot împeca pășeșce al treilea la mijloc și nimiceșce inimizția dintre cei doi: togmai așa a făcut și Christos. D-țeu era mániat pe noi, pentru-că i-am întors spatele.

¹⁾ II. Cor. 5, 20.

Christos a pășit ca mijlocitor și ne-a împecat cu Densul. Cum s'a facut El însuș mijlocitor? El luă asupraș răsburarea ceriului și bajocura ómenilor. Voești să șcii cum a luat ambele asupra sa? „Christos ne-a răscurpărat din blăstămul legii, făcându-se pentru noi blăstă m.“²⁾ Vești cum s'a supus el pedepsei decretate de D-țeu? Să vești numai cum a luat asupra sa și bajocura ómenilor! „Și defaimăle celor ce te defaimă că ățu-t-a- u peste mine.“³⁾ Vești cum a ridicat inimizția? Cum nu s'a odichnit, până nu a făcut și a suferit tot, pentru de a împeca inamicul lui D-țeu și a i-l face amic. Ȑiua acesta este, care ne-a adus aceste bunătăți.

Domnul nostru Isus Christos s'a jertfit pentru noi. El a jertfit Tatălui primițiile naturei noastre, și Tatăl s'a mirat fórte de această jertfă, parte pentru demnitatea oferitorului, parte pentru escelința darului, primit cu propriele-i mâni și Ȑicând: „Se Ȑi de-a dréptă mea.“⁴⁾ Cătră care natură a vorbit D-țeu „șe Ȑi de-a dréptă mea“? Cătră aceea, care a audít odinióră cuvântul: „Ȑărină ești, și în țărinate vei întórce.“⁵⁾ Nu a fost de ajuns a se înălța numai la ceriu? A veni în societatea ingerilor? Nu era deja acesta o onóre neesprimabilă? Să înălța peste ingeri, trecu pe lângă arhangheli, să ridică peste cherovimi, să înălța mai sus decât serafimii, lăsă în urmă puterile cereșci și nu se oprí până la tronul lui D-țeu. Nu vești ce spațiu este între ceriu și pământ? Să 'ncepem dela cele de jos! Nu cunoșci spațiu dintre iad și pământ? De pe pământ la cer? Dela cer, la ingeri, arhangeli, puterile cereșci, până la tronul d-țeesc. Și la această depărtare și înălțime s'a ridicat natura noastră. Priveșce, cât de jos zăcea, și cât de sus s'a înălțat. Acesta ne-o spune lámurit ap. Pavél: „Cel ce

²⁾ Galateni 3, 13.

³⁾ Psalm 68, 10.

⁴⁾ Psalm 109, 1.

⁵⁾ I Moisi 3, 19.

s'a pogorit, acela este care s'a și suit.⁶⁾ Și cât de adânc s'a pogorit? „La părțile cele mai de jos a-le pământului; s'a suit însă mai presus de toate ceriurile“⁷⁾ Învață cine s'a înălțat, care natură, precum a fost creată mai înainte! Mă opresc bucuros la josomea naturii noastre, pentru de a recunoșce minunata înălțime a ei prin Domnul, pentru-că țărână și cenușă eram. Acésta încă nu era învinovățire, ci era slăbiciune naturală. Am devenit mai nebuni, decât animalele neraționale: „pentru-că omul s'a ținut de o potrivă cu animalele, și a devenit asemenea lor.“⁸⁾ Acésta înseamnă a ajunge sub animale, dacă devenim asemenea lor; pentru-că a fi dela natură fără de minte și a rămâne în acest stadiu, este natural. A fi înzestrat cu minte și a decăde total, este vina propriei alegeri. Dacă auzi, că omul a devenit asemenea animalelor neraționale, să știi, că profetul nu a voit să țină, că omul este egal cu animalele, ci că este mai puțin decât animalele. Am devenit mai răi și mai neraționali decât animalele, nu din cauza decadenței, ci pentru-că am comis și o nerecunoștință pe care ne-o arată Isaia, când ăice: „Boul cunoșce pe stăpânul său, și asinul eslele domnului său, ér Israil nu mă cunoșce.“⁹⁾ Totuș să nu desperăm pentru starea anterioară, căci „cât de mare a fost păcatul, s'a arătat grația și în mai mare măsură.“¹⁰⁾ Voești să vezi, că am fost mai fără minte și decât paserile? „Turturica, rându-nica și cocorul știu timpul sosirei lor însă poporul meu n'a cunoscut drepturile mele.“¹¹⁾ Intr'atâta am pierdut mintea naturală, încât furnicile ni-sunt prezentate ca instructori, pentru-că se ăice: „Mergi la furnică și observă căile ei.“¹²⁾ Am devenit elevii furnicilor, noi — cei creați după chipul lui D-ăeu. Dar nu Creatorul nostru pörtă vina, ci noi cari n'am conservat chipul lui. Si ce vorbesc de furnici? Ne-am făcut mai nesimțitori decât pietrele! Voești să-ți dovedesc? „Ascultați munților și voi temeliile pământului, căci Domnul voeșce se facă judecată contra poporului său.“¹³⁾

Așa nesimțitoriu și nerecunoșcător, așa ușuratic și impietrit, așa decădat și despoiat de totă onórea, așa lăpădat precum era neamul omenesc mai fără minte, decât tot, — s'a ridicat astăzi peste toate. Astăzi au ajuns ingerii aceea, ce demult doriau. Astăzi au vădut arhanghelii aceea, ce demult doriau să vadă:

natura noastră înzestrată cu glorie și domnie, strălucind pe tronul împăresc! Și dacă ne-am învednicit de mai mare onóre decât ingerii și arhanghelii, ei totuș se bucură de înălțarea noastră, togmăi precum au jelit căderea noastră, căci deși cherovimii păziau paradisul, totuș au simțit compățimire cu noi. Precum un servitor la ordinul stăpânului său aruncă pe tovarășul său în temniță și-l păzeșce, însă din compățimire cătră el simte durere: togmăi așa și cherovimii au primit a pădi paradisul, la pază însă au simțit compățimire față de noi. Ca să-ți arăt, că ei au simțit compățimire față de noi, vreau să-ți o chiarific prin ómeni. Dacă vezi, că ómeni față de ómeni simt compățimire, nu te îndoi de cherovimi, pentru-că aceste puteri iubesc mai mult decât ómenii. Care dintre drepti n'a jelit din cauza dreptei pedepsiri a omenimei în urma multelor păcate? Este micuțat acésta, că ei au cunoscut și știut păcatele lor și că prin ele au vătămat pre Domnul și totuș îi compățimiau. Așa ăicea Moise după idololatria poporului său: „Dacă le ierți păcatele, iartă-le lor; dacă nu, șterge-mă pe mine din cartea, carea ai scris-o.“¹⁴⁾ Ce este acésta? Tu vezi nereligiositatea și compățimești durerile poporului? De aceea îl compățimesc, ăice el, că vor fi pedepsiți. Tot așa striga și profetul Ezechil vădând ingerul nimicind poporul, văietându-se prin cuvintele: „Ah Dómne, vei stérpi óre totă rămășia lui Israil?“¹⁵⁾

Jeremia ăice: „Pedepseșce-ne Dómne, dar cu cruțare, și nu în mânia ta, ca să nu ne nimicești.“¹⁶⁾ Dacă Moisi și Ieremia și Ezechil simțiau compățimire, aceste puteri, cerești să nu fie mai mult mișcate prin miseria noastră? Spre a ne convinge despre aceea, că ei privesc cererile noastre de a-le lor, să privim marea bucurie a lor, când s'a împecat Domnul cu omenimea. Dacă n'ar fi simțit mai înainte compățimire, nu ar fi simțit acuma bucurie.

Bucuria lor se vede din cuvintele lui Christos: „Va fi bucurie în ceriu și pe pământ, de un păcătos ce se pocăește.“¹⁷⁾ Se bucură ingerii, când vėd numai un păcătos, că se căiește, cum nu vor simți cea mai mare bucurie, când vėd astăzi întreg genul omenesc adus în cer prin priniția acestuia? Ascultă încă bucuria ingerilor despre împécarea noastră cu D-ăeu! Când Domnul apăru în carne și ingerii vėdură, că impacă omenimea cu sine (căci dacă n'ar fi voit să se npace nu s'ar fi dejosit așa de tare), se adunară pe pământ în cete și strigară cu voce tare: „Mărire lui D-ăeu în înălțimi, și pe pământ pa-

⁶⁾ Efeseni 4, 10.

⁷⁾ Efeseni 4, 9.

⁸⁾ Psalm 48, 13.

⁹⁾ Isaia 1, 3.

¹⁰⁾ Romani 5, 20.

¹¹⁾ Ieremia 8, 7.

¹²⁾ Proverbe 6, 6.

¹³⁾ Micha 6, 2.

¹⁴⁾ II. Moisi 32, 31.

¹⁵⁾ Ezechiel 9, 8.

¹⁶⁾ Ieremia 10, 24.

¹⁷⁾ Luca 15, 7.

ce, între oameni bunăvoire.¹⁸⁾ Veți, că ei prēmăresc pe D-șeu, pentru-că a oferit altora binele, ca și cum li s'ar fi întemplat lor; căci ei țin norocul nostru de norocul lor. Voești să știi, că ei au săltat de bucurie, de a vedé pe Domnul înălțându-se? Ascultă ce ăice însuș Christos: „Ei vecinic se scoboră și se suie.“ De unde șcim noi că ei în continuu se suie și se scobor? Auđi ce ăice Domnul: „De acum veți vedé ceriurile deschidându-se și pe ingerii lui D-șeu suindu-se și pogorindu-se peste Fiul omului; ¹⁹⁾ pentru-că la cei ce iubesc e obiceiul: ei nu așteaptă până vine timpul, ci previn timpului cu bucuria lor. De aceea se coboră plini de dorință, o priveliște nouă și neobicinuită, de a vedé un om că apare în ceriu. De aceea se arată peste tot ingeri precum la nașterea lui Christos, așa și la înviere, și astăđi la înălțarea Lui la ceriu. „Eacă doi bărbați în vesminte strălucite“²⁰⁾ (prin vesmintele lor își exprimă bucuria) și ăiseră cătră învățacei: „Bărbați din Galilea ce stați aici? Acest Isus, care s'a înălțat dela voi la ceriu, va veni éráș, precum l-ați văđut mergénd la ceriu.“²¹⁾

Fiți atenți! Dece au vorbit așa? N'aveau învățacei ochi? N'au văđut nimic din cele întemplate? Óre nu spune evangelistul, că dinaintea ochilor lor s'a înălțat la ceriu? Dece au stat ingerii și-i instruau, că s'a înălțat la ceriu? Din următorele două motive: întâi, pentru-că învățaceii erau triști din cauza depărtării lui Isus. Dar fiind-că erau triști, ascultă ce a ăis Christos cătră ei: „Niminea din voi nu mă întrébă: unde mergi? ci pentru-că v'am vorbit acestea, întristarea a umplut inima vóstră.“²²⁾ Când ne despărțim de amici și rudenii, despărțirea acésta ne cade greu. Cum să nu fi fost cuprinși învățaceii de un mare doliu, când s'au văđut despărțiți de mântuitorul, de învățatorul, de speranța lor, de acest Domn iubitor, amical și bun? N'a trebuit să fie cuprinși de durerea cea mai mare? De aceea a stat ingerul la ei ca să le aline durerea cauzată prin depărtarea Domnului, prin asigurarea de venirea lui. „Pentru-că acest Isus, care s'a înălțat dela voi la ceriu, va veni éráș togmai așa.“²³⁾ Vě dóre, că s'a depărtat dela voi; însă nu jeliți, căci éráș va veni. Pentru-ca să nu facă, precum a făcut Elisei, care văđénd pe măestrul său înălțându-se, ș'a rupt haina (pentru-că lângă el nu stetea niminea, care să-i spună, că Ilie éráș va veni); ca să nu facă și ei ast-feliu, de aceea stătură ingerii lângă ei, ca să-i mângăe.

¹⁸⁾ Luca 2,14.

¹⁹⁾ Ioan 1,51.

²⁰⁾ Faptele Apostolilor 1,10.

²¹⁾ Faptele Apostolilor 1,11.

²²⁾ Ioan 16, 5.

²³⁾ Faptele Apostolilor 1, 11.

Acésta este o cauză a prezenții ingerilor. Ceealaltă nu este mai mică decât acésta, de aceea ingerul a adaus „s'a înălțat.“ Ce cauză este acésta? „El s'a înălțat la ceriu?“ „Spațiu era așa de mare, și puterea ochilor noastre nu ajungeau acolo să vadă, că El s'a înălțat la ceriu; ci togmai ca o pasere, care sboră în înălțime o vedem tot mai puțin, cu cât se suie mai sus: togmai așa și corpul acesta cu cât se înălța mai sus, nu se mai poté observa din cauza nemărginitei depărtări. De aceea au stat ingerii aici, ca să-i învețe despre înălțarea Lui la ceriu, ca să nu credă, că s'a ridicat numai ca Ilie în înălțime. De aceea se ăice: „El s'a înălțat dela ei la ceriu.“ Acest adaus nu este fără cauză. Ilie încă a fost ridicat la ceriu, pentru-că el a fost un servitoriu (al lui D-șeu); Isus însă s'a înălțat la ceriu, pentru-că el era Domnul; acela în un car de foc, acesta în un nor. La sosirea timpului chenării servitorului s'a trimes un car; ér când Fiul (era să se întorcă în ceriu) un tron ceresc, nu un simplu tron ceresc, ci tronul Tatălui, căci Iesaiia ăice despre Tatăl: „Étă Domnul șade pe un nor ușor.“²⁴⁾ Fiind-că Tatăl șade pe un nor, a trimis și Fiului un nor. Când Ilie călătoria spre cer a lăsat să cadă vesmântul pe Elisei. Isus după înălțarea sa trimise grațiile sale peste învățaceii săi, cari nu făcură numai un profet, ci mii de Elisei, cari au fost cu mult mai mari decât acesta.

Sě priveghiem și să n'entórcem privirea asupra acelei veniri. Căci și Pavel ăice: „Insuș Domnul se va pogori din ceriu întru strigare, în vocea arhangelului și în trimbița lui D-șeu, și noi cei vii, cari vom fi rémași ne vom răpi în nori spre întempinarea Domnului, dar nu toți.“²⁵⁾ Fiind-că nu vom fi toți răpiți în nori spre întempinarea Domnului, ci unii vor rămăné jos, ascultă ce ăice despre acésta Christos: „Atunci doi vor fi în câmp, unul se va lua și altul se va lăsa; doi măcinând la móră, unul se va lua și altul se va lăsa.“²⁶⁾ Ce însemnează acésta enigmă? Voește să ne spună, că dreptii — fie aceia sėraci sau bogăți — vor fi răpiți spre întempinarea Domnului, ér pécătóșii lăsați aicea, ca să-și primescă pedeapsa. Căci precum la venirea unui rege, aceia cari stau în deosebită vază și onóre, il întempină înaintea cetății ér vinováții și condamnații rămăné în închisóre și așteptă sentința regelui: tot ast-feliu când va veni Domnul, unii il vor întemпина plini de încredere în aer, condamnații însă conșcii de mulțimea pécatorilor lor vor aștepta pe judecătorul. Nu voesc să turbur bucuria acestei mari serbători, închei vorbirea voind a vě înprospėta în memorie, ca nici bogatul să nu se laude cu bogăția sa, nici sėracul să se credă nefericit în sărăcia sa. Căci nici bogatul este fericit, nici cel sėrac nefericit, ci fericit, de

²⁴⁾ Iesaiia 19, 1.

²⁵⁾ I Tesaloniceni 4, 15, 16.

²⁶⁾ Matei 24, 40,41.

trei ori fericit este acela și fie el și cel mai sêrac, care odată va fi vrednic d'a fi răpit în nori ; nefericit, de trei ori nefericit este acela, care nu va fi răpit, fie el și cel mai bogat dintre toți. De aceea dîc : noi, pécătoșii să ne compătîmim noi înșiși, aceia însă, cari trăesc în virtute să cuteze și să se și asigure pe viitoriu. Pécătoșii însă nu numai să verse lacrimi, ci să se și îndrepteze ; căci și cel mai împovêrat de pécate, dacă se curăță de ele, și s'ntôrce spre virtute, devine asemenea cu cei cari din început au fost pioși. Spre acêsta ne vom nisui și noi cu diligență. Cei, cari își sunt consci de o viață piôsă, să persevereze în ea, ca să-și măriască acêstă posesiune. Êr noi, cari avem causă de a ne sfi, fiind consci de pécatele nôtstre, voim să ne'ndreptăm, și și noi să câștigăm o ast-feliu de încredere ca aceia, și în comun și unanim să primim cu covenită cinste pe Regele îngerilor și să gustăm aceea plăcere fericitoare în Isus Christos Domnul nostru, a căruia cinste și mărire să fie deasemenea cu a Tatălui și a Duhului sânt, acum și totdeauna și în vecii vecilor. Amin !

Modificațiunile conștiinței.

— Studiu psihologic. —
(Continuare.)

Automatîa demandativă și sugestiunea mentală. În starea de hipnosă mai ușoară mediul imitează mișcările, pe cari hipnotisatorul le face înaintea lui, și execută în mod iresistabil ordonanțele, ce i-se împărțesc. Acest fenomen se numește : automatîa demandativă. De altă parte mișcările mimice ale feței dovedesc, că mediul visează, înse prin cuvinte spuse înainte hipnotisatorul poate modifica acele visuri după plac. Și tocmai de aceea, impresiunile obiective se pot apercepe în formă de tot schimbată, de ex. la ordinul dat de hipnotisator, subiectul hipnotizat va mânca cu gust o ceapă crudă, despre care i-s'a spus, că e un măr, va be oțet în loc de vin, fără ca fața lui să manifeste mimica gustului displicut. Modificarea visurilor după cuvintele hipnotisatorului se zice : sugestiune mentală.

Subiectul hipnotic lucrează, până la un grad oare-care, ca un individ deștept, și cu toate acestea, lui îi lipsește acea direcțiune premeditată a voinței, pe care sîntem obișnuiți a o constata la omul normal în stare deșteaptă. Și tocmai acesta e momentul, prin care stările hipnotice formează transiția dela somnul normal la stările de alienațiune mentală.

Procesele fiziologice concomitante. În starea de hipnotism, prin acțiunea reflexă a nervilor vasomotori, provocată de o încordare de atențiune, sau de o oboseală mecanică a sensurilor, diversele părți și regiuni ale creierilor sînt acuși paralizate, acuși excitate, după cum capilarele, ce udă acele regiuni, se contrag sau se dilată, ca să oprească irigațiunea sangvină, sau ca să o facă mai activă, decît este în starea ei normală. Energia cerebrală este astfel micșorată sau sporită, adecă total sau parțial scoasă din oscilațiunea ei obișnuită.

6. Stările de alienațiune mentală.

a) Caracteristica lor.

Când deviațiunile dela starea normală a conștiinței, pe cari le observăm în stările de vis, se

arată și în starea deșteaptă, și încă durabil, zicem că individul e în stare de alienațiune sau suferă de un morbo mental. Alienatul visează deștept visuri plăcute sau oribile, fără să știe, că visează, pentru-că nu știe, că e alienat.

Alterațiunile conștiinței, cari se arată în cursul morburilor mentale, sînt foarte numeroase. Acî vom aminti numai fenomenele generale, prin cari *turburările intelectuale* parte samănă cu celelalte perturbațiuni ale conștiinței, parte se deosebesc de ele. Semnele caracteristice ale morbului mental sînt trei, și anume : 1) halucinațiunile și ilusiunile continue, 2) modificarea conștiinței de sine, prin ce se modifică și starea sentimentelor, și 3) deviațiunile în cursul reprezentațiunilor.

b) Halucinațiunile și ilusiunile în starea de alienațiune.

Halucinațiunile și ilusiunile se manifestă în toate stadiile morburilor mentale, și încă în mod continuu. Ele sînt o simptomă a iritabilității foarte augmentate a organelor sensoriale centrale. Apoi halucinațiunile se amestecă atât de mult cu ilusiunile, încât abia le putem distinge unele de altele. Ilusiunile provin mai ales din *sentimente generale patologice*, dar se pot esca și din anestesia ori din hiperestesia pelei. De ex. nebunul simte, că de ex. în stomacul său se mișcă un animal, sau că corpul i-e din sticlă, șcl. Cu ilusiunile se combină adesea și fantasmă de a celorlalte sensuri, de ex. bolnavului, care suferă de halucinații de ale auzului și vederii, i-se pare, că aude ciripit de paseri, cocăit de broaște, șcl. în corpul său, sau că șerpi scârboși se urcă pe pelea sa, șcl. Din cauza sentimentelor organice alterate, conștiința de sine este derangiată. Cugetarea asemenea este eronată și plină de contradicții.

c) Modificarea conștiinței de sine.

Modificarea conștiinței de sine e o notă caracteristică a turburării mentale. Ea isvorește parte din emoțiuni, cum sînt de ex. mahnirea, spaima, durerea, augmentate în grad mare. Toate afectele violente și durabile pot cauza alienațiune mentală. Și e remarcabil, că și atunci, când emoțiunile nu sînt cauza, ci numai efectele consecutive ale morbului mental, ele favorisează și întăresc desvoltarea progresivă a stării patologice. De altminteri această însușire fatală o posed toate fenomenele alienațiunei mentale. Perturbațiunile conștiinței de sine pot să percurgă toate stadiile posibile, începînd dela acel desacord ușor al *hipocondricului*, care în cele mai line indispoziții corporale vede boale incurabile, dela neîncrederea față de oameni și dela mania de persecuțiune a *melancolicului* până la alterațiunea completă a personalității proprii, care se desvoaltă sub predominarea continuă a *ideilor fixe*.

d) Alterațiunile în cursul reprezentațiunilor.

Întru început aceste alterații se manifestă numai în o concentrațiune progresivă a cercului de cu-

getare asupra reprezentațiunii, ce stă în raport cu starea afectivă patologică a individului, de ex. cel ce și închipue, că suferă de atare morb, se cugetă în totdeauna numai la morbul său, șcl. Mai târziu aceste alterații se măresc, și în fine, ele se termină cu suprimarea totală a operațiunilor intelectuale. Până când perturbațiunea e ușoară, starea alterată a cursului reprezentațiilor se manifestă în *seriturile surprinzătoare* ale cugetării dela o reprezentație la alta. Această nestabilitate a cugetării pe încetul degenerază într'un curs total desordonat al reprezentațiilor, cari acum, așe zicând, aleargă ca un torent sêlbatic prin conștiința alienatului, dar eară și eară se reîntoarce cursul reprezentațiilor la anumite reprezentații, care prin asociațiune deasă au devenit mai fixe. În cele din urmă, alienatul nu mai e capabil de a-și exprima cugetările sale nici prin vorbire nici în scris, căci sub puterea asociațiunilor, cari se obtrud cu toată vehemența, se nimicește chiar și forma de expresiune gramaticală a cugetării.

e) *Tipurile principale ale morbului mental.*

Melancolia. Din cauza sensațiilor organice alterate, conștiința se restringe la un îngust cerc de reprezentații, și în acest cerc predomină o singură reprezentație fundamentală, ce se numește *idee fixă*. De ex. alienatul își închipue, că pe el toți îl persecută, șcl. Melancolicul are și momente de cugetare normală, acestea se numesc *intervale lucide*. O formă mai ușoară a acestei specii de morb mental e *hipochondria*, când individul alienat își închipue, că are un morb greu, incurabil, șcl.

Têmpirea. Cursul vieții psihice se încetinează, se pare că bolnavul nu mai cugetă, numai simțește și nu mai voește nimic. Acest morb, care adesea e rezultatul final al altor forme de alienație, se termină cu stagnarea și stingerea totală a inteligenței și afectibilității. Se mai numește și *stupiditate* sau *idiotism*. Poate fi și moștenit.

Nebunia. Reprezentațiile omului nebun sêr dela un obiect la altul, fără nici o regulă și legătură logică. Viața psihică este total dispersă. Intervale lucide nu sînt, idei predominante nu există.

Mania. Viața psihică a omului *maniac* este urcată la înălțimea unei emoțiuni permanente, care se manifestă în o pornire vehementă și sêlbatică de a distruge tot, ce-i stă în cale. După fie-care erupțiune paroxismul maniei se alină și bolnavul simte exhaustarea profundă a energiei sale. În grad mai înalt mania se zice *ofurie*.

f) *Perturbațiunile mentale parțiale.*

Sub numele de *monomanie* cuprindem o serie de morburile mentale, cari constau în o impulsivitate irezistibilă spre niște acțiuni determinate, cu toate că, în alte privințe cursul vieții psihice se pare a fi normal. Formele mai însemnate de monomanie sînt: *piromania*, când alienatul aprinde, *cleptomania*, când fură tot ce află, șcl.

Conștiința dublă sau alternanța per-

sonalității. Sub numele de *alternanța personalității* înțelegem acel morb mental, în care bolnavul crede, deși știe că nu e adevărat, că ființa sa este împărțită în două. El vede neconținut alături de el o altă persoană, care vorbește, lucrează și imitează toate mișcărilor și gesturile sale.

g) *Causele morbului mental.* Causele alienațiunii mentale pot fi: 1) ocazionale, 2) ereditare. Cele dintâi pot fi somatice, și anume: *lesiuni cerebrale*, *deranjeri nervoase*, *congestiuni de sânge în cap*, *excese șcl.*; sau psihice, precum sînt: *măhnirea*, *spaima*, *nenorocirile*, șcl. În cât privește causele ereditare, s'a constatat, că dispoziția spre morburile mentale se moștenește dela părinți la fii, așa încât ea se pronunță îndată-ce se întâlnește împrejurările favorabile.

Modificațiunile individuale.

1. *Natura individuală.*

Sub numirea de *individualitate* înțelegem întreg organismul psihofisic al omului așa, precum el ni-se prezintă, cu toate însușirile sale. Fie-care om posedă însușirile sale particulare fizice, intelectuale, afective și voliționale, prin cari se deosebește de alți oameni. Individualitatea depinde dela numeroși factori, precum sînt: 1) *influența naturii externe*, 2) *dispozițiunile înăscute*, 3) *temperamentul*, 4) *naturêlul*, și 5) *etățile*.

2. *Influența naturii externe.*

a) *Generalități.*

Pămêntul, aerul, clima, anotimpurile, modul de nutrițiune au influență hotărîtoare asupra organismului fizic și asupra vieții psihice a omului.

b) *Influența climei.*

Clima moderată este favorabilă pentru dezvoltarea mai înaltă a vieții psihice. Căldura tropicală moaie corpul și îngreuiază viața intelectuală; ear frigul mare tîmpește pe om și împedecă ori-ce dezvoltare organică.

Aerul curat și uscat mărește voia de lucru, înșeninează inima; din contră, sub influența unui aer umed și neguros, omul se face indispus, moros, deprimat, funcțiunile sale psihice se încetinează.

La nord, unde zăpadă vecinică acopere pămêntul, omul e pitic atît în privința corporală, cât și în cea intelectuală. Printre munții înalți, și în văile profunde, pe unde vînturile de răsărit nu străbat nici odată, trăesc *cretinii*, acei nefericiti, cari abia ajung înălțimea 1¹/₂ m., sînt surdomuți și idioți din naștere, buzele li s umflate, nasul lat și turtit și balele le curg în continuu șcl.

3. *Dispozițiunile înăscute.*

Legea eredității.

Însușirile fizice și intelectuale, precum și inclinațiunile spre moralitate ori imoralitate se moștenezc dela părinți la descendenții lor mai apropiați ori mai depărtați. Știm că trăsurile feței, culoarea părului și a ochilor, mărimea scheletului, forma mânilor și picioarelor, construcția corpului preste tot, șcl., sînt

note, cari caracterizează anumite familii, ba chiar și popoare întregi.

Numeroase casuri demonstrează, că descendenții moșteresc nu numai însușirile corporale, ci și inclinațiile, pasiunile, talentele sau defectele intelectuale ale predecesorilor lor și încă așa, că partea cea mai mare a însușirilor erezite provine *dela mamă*. Și e remarcabil, că predispozițiile morale manifestă tendință mai vădită spre a-se transmite prin ereditate decât cele intelectuale. În fine, se întâmplă adesea că însușirile moștenite în descendenți se desvoaltă progresiv, pe când altele dispar în decursul transformării retrograde. Această lege fiziologică se zice: *legea ereditații*.

4. Temperamentele.

a) Ființa lor.

De oare-ce fenomenele psihice stau în raport foarte intim cu sistema nervoasă, însușirile acesteia influențează asupra întregii vieți psihice a omului. Cele două însușiri fundamentale ale nervilor sînt: *iritabilitatea și reacțiunea*. Fie-care individ se naște cu o dispozițiune mai mult ori mai puțin puternică *de a primi* excitațiunile venite dela impresiunile exterioare și *de a reacționa* într'un mod anumit în contra lor. De ex. unii oameni sînt mai iuți, alții mai domoli; unii manifestă energie mai mare în acțiunile lor, alții mai mică, unii sînt predispuși către veselie, alții către întristare șcl. Dispozițiunile individuale, cari atîrnă dela gradul de iritabilitate și de reacțiune a nervilor compun: *temperamentul*.

b) Cele patru temperamente fundamentale.

După gradul mai mare ori mai mic de iritabilitate și reacțiune se pot distinge *patru* feluri de temperamente, si anume: 1) *temperamentul coleric* 2) *sangvinic*, 3) *melancolic*, 4) *flegmatic*.

Temperamentul coleric. Iritabilitate mare și reacțiune mare. Individul de temperament coleric are o constituție fizică puternică, dar ușoară, atitudinea corpului încordată, ochii plin de foc, e foarte sensibil, pricepe ușor, are fantasie vie, judecată clară, voință tare; si e inclinat spre patimi. Desvoltat în direcție perversă, tipul coleric ni-se prezintă, ca un om volnic, răutăcios, îndărătnic și în cele din urmă *maniac*.

Temperamentul sangvinic. Iritabilitate mare și reacțiune mică. Individul sangvinic are o constituție fizică ușoară, mersul repede, e foarte impresionabil, are fantasie vie, dar judecată superficială, se emoționează foarte ușor, dar sentimentele lui nu sînt profunde și pe dată trec în afecte, iute se decide, dar n'are statornicie; lucră iute, ear e schimbăcios și flusturat, inubeșce societatea, șcl. La tipul sangvinic degenerat se pot observa următoarele defecte: este foarte superficial, uituc, își schimbă părerile în tot momentul, ce promite nu ține, în conștita sa e vehement și neprecugetat, caracter firm

nu are. Morbul mental, care corespunde tipului sangvinic, este *neburia*.

Temperamentul melancolic. Iritabilitate mică și reacțiune mare. Individul de temperament melancolic are constituție fizică delicată, privire senină și liniștită, mișcările sale sînt moderate. Impresiunile, pe care le primește, lasă urme profunde în interiorul său, și se păstrează în interiorul său ca litera cioplită în marmoră. Are atențiune penetrantă și memorie excelentă. Judecata i-e profundă și corectă. Este concentrat și retras în sine, are sentimente nobile și durabile. Se arată mai mult serios. În lucrările sale melancolicul e cu mare îngrijire și stăruință. Cu greu se decide, dar spre ce s'a decis, s'evârșește bine. Este om de caracter. Energia melancolicului este lentă, dar puternică și neschimbătită. Defectele: este închis, retras și pesimist. Degenerarea tipului melancolic conduce pe individ la melancolie, misantropie și idei fixe.

Temperamentul flegmatic. Iritabilitate mică și reacțiune mică. Individul flegmatic are o constituție fizică voluminoasă. Oamenii flegmatici sînt de obicei corpulenți. Față de impresiunile externe flegmaticul e mai mult indiferent, decât simțitor, nu-se emoționează de nimica, este târziu în cugetare și acțiune, e răbdător în suferințe, e bun mai ales pentru lucrări mehanice. Din degenerarea temperamentului flegmatic rezultă *opatia și stupiditatea*.

Temperamentele nu vin înainte pure, ci amestecate unele cu altele, și numele temperamentului individual se determină *dupa tipul predominant*. De ex. dacă în atare individ temperamentul coleric este amestecat cu cel flegmatic, dar cel dintău predominant, se zice că acel individ, e coleric, șcl.

(Va urma.)

Dr. P. Pipos.

Însemnătatea desemnului în școlă.

Omul atît șcie, cît a păstrat în memoria sa din cele cetite, ori învățate. Căci nu învățarea și respective cetirea îndelungată necondiționat face pe om învățat; învățat îl face numărul intipuirilor și ideilor imprimare în memoria sa. Ba, chiar nici acesta nu e suficient, încât întipurile și ideile câștigate ar fi mai mult ori mai puțin superficiale, defectușe.

Intipurile și ideile intră în memorie în urma percepției. Atîrnă deci dela modul de predare, ca acestea să fie percepute și conservate în memorie timp îndelungat.

Și ca tôte în lume, așa și metoda de predare a trecut prin mai multe faze, după cum știința și experiența au cucerit mai mare teren. Și tot pe baza acestora, va avea să se schimbe și în viitor.

A trebuit să se ivescă marele pedagog Pestalozzi, pentru a rumpe cu metoda ruginit de a memorisa, care era un adevărat torturător, ba chiar ucidentor de suflete. Pestalozzi a pretins înțelegerea ce-

lor predate,  r pentru înțelegerea mai bună a acestora, a scos la ivelă principiul intuițiunii, ca cea mai bună p rghie la înaintarea  nvățăm ntului.

 n urma descoperirii acestui principiu, școlile și respective progresul în școlă a luat un av nt nou, căruia i-să p te atribui rezultatul școlilor, la cari au ajuns ađi. Nu putem însă susține, că totul s'a făcut.

E apoi lucru psihologic, că un obiect prezentat băeților spre intuire, la prima vedere, o privesc în totalitatea sa, în întregul său; privesc la t te părțile și la nici unul de ajuns. Și pe l ngă t tă nișuința învățatorului, de a-l presenta în t te amănuntele sale c t de temeinic, nici că să p te intui deplin, căci ori-care corp, fi  c t de simplu, stă din mai multe părți constitutive și ca atari nici că să pot intui de ajuns,  mp rtindu-să privirea elevilor asupra tuturor de odată. Și mai ales întimpinăm acest greum nt la studiile naturali, unde obvin f rte multe lucruri de intuit.

Cine n'a observat plăcerea băeților de a desemna? Fără a fi fost însărcinat din partea învățatorului; nici măcar inițiat în ale desemnului, el prin el, din propriul îndemn, face fel și fel de chipuri pe tablifa sa. E o însușire a băiatului de a face astfel de jucării; natura l-a creat astfel. Și pentru-ce să nu-ne folosim în lucrarea n stră de acest dar Dumnezeuiesc?

Mai bucuros face omul aceea ce-i place. Aci nu simte obosel , dar nici disgust.  r dec  face cu plăcere, atențiunea e pururea încordată, prin ce am c știga cel mai bun și cel mai acomodat mijloc al  nstrucțiunii.

O plăcere nespusă simte băiatul, când desemn  pe tablifa sa un om, ori o păsărică. Nu-i vorbă, desemn z  f rte defectuos, nefind deprins în ac sta, e însă cu băgare de s m , să nu rem n  ceva afară. Așa la o pasere, de și  i face degetele c t colo de  mpr sciata, r sc ite, nu uită însă a-i face t te degetele.

A fost cu mare atențiune asupra lucrului, pe care l-a desemnat. Mai încordată i-a fost atențiunea în cazul acesta, ca și când acel obiect simplaminte numai i-s'ar  ntui. Dovedesc ac sta împrejurare faptului, că o parte însemnată a băeților din școlă, la întrebare, nu șciu positive, c te degete are un pui la picior, de și acesta pururea e în societatea lui. Altfel însă ar sta lucrul, când obiectul intuit s'ar și desemna.

Obiectul intuit stă înainte elevului timp f rte puțin. Ađi a intuit unul, m ne altul; vin obiecte preste obiecte, ceea-ce face pe băiat a-le confunda ba chiar a uita unele însușiri a-le obiectelor intuite. Dec  însă obiectul intuit să și desemn  din partea elevului, acesta îl are pururea înainte ochilor la școlă și acasă. Și apoi numai că să imprim  mai bine în memorie, dar, av ndu-le pururea la înde-

m n ,  i rev c  în memorie, cele învățate; e tot-de-una un fel de repetare.

Geografia și Istoria d. e. predate pe basa desemnului, del tur  cartea din m na școlariului; căci carte  ntreg  e desemnul, la privirea căruia pururea își aduce aminte de cele învățate.

Deci: obiectul arătat în natură, său, în lipsa acestuia, ic na lui și apoi să urmeze desemnarea obiectului din cestiuine. Resultatul unei astfel de prealegeri în tot-de-una va aduce r dele cele mai îmbelșugate nu numai ce privesc progresul în studii, d'ar și întru agerirea minții.

Iuliu Grofșorean.

D I V E R S E.

† *Necrolog.* Mihail Trașșa, general de divisiune în pensiune ces. și reg. a repausat în 3 Mai n. a. c.  n Graz în etate de 58 de ani, după o b l  îndelungată. Repausatul general a fost mai pe urmă comandant al brigadei de artilerie nr. 11 și a trecut de o rară capacitate recunoscută în tactica militară peste tot și în special în artilerie.

Fie-i țărina ușor  și memoria neuitată!

† *Necrolog.* Tinerul de bună speranță Constantin Ț r u din comuna F. Ghiriș abs. de a IV. clasă gimn. a răposat în Domnul după un morb îndelungat în 24 April în al 19-lea an al etății.

Fie-i țărina ușor  și memoria binecuv ntat .

* *Iubileu rar.*  n 8 August n. a. c. să va s rbatori iubileul de 100 ani dela edarea primă a lexiconului de conversațiune numit Brockhaus din Lipsca.

* *Catastrofe teribile.*  n minele de cărbuni din Nickleton s'a  nt mplat o esplosiune, care a îngropat vr o 100 de ómeni,  r din Shanghai să serie, c  s'au ciocnit două vap re, în urma căreia s'au  neecat 200 de ómeni.

* *Șerpele și puii săi.* Despre șerpi e r sp ndit  credința, că ei în cas de mare pericol își  nghiț puii și astfel  i scutesc. Ani de ȓile a fost discutată întrebarea ac sta în foi speciale engleze și germane,  r scrut torii naturii se pronunțau asupra ei parte pro, parte contra. Mai pe urmă Mr. Tootal Broadhurst, publică în revista periodică „Land and Water“ un articol despre o excursiune de v nat, în decursul căreia a constatat, că observările făcute de naturalistul Frank Buchland, corespund întru t te realității. Mr. T. Brpadhurst adecă f c nd excursiune în Drumfrishire, deodată pe un loc st ncos d  de o viperă,  nc lȓndu-se la s re, vepera îndată ce la observat, și-a înghițit cei șese pui ce i-se încolăceau pe trup. Broadhurst și-a chemat v n torul, ca să fie martor: au pușcat apoi vepera și după secțiune au găsit în ea cei șese pui în vi t . Cu altă ocaziune  r ș au dat peste o viperă, care de asemenea și-a ascuns puii în modul arătat. Șerp ica  r și a fost omorit , din care peste puțin au eșit de sine doi pui,  r pe ceilalți i-au găsit întregi după secționare.

* *Copii la masa comună.* Principiul hrănirii copiilor e neglijat în mare parte de casuri, de aceea de

multe ori mumele au de regretat greșeli de regim când supun stomacurile copiilor lor la o digestiune grea, nepotrivită cu puterea lor de a mistui.

Dacă găsim oameni gâlbejiți, palizi și bolnăvicioși, acesta se datorește numai și numai hrănirii defectuoase din primii lor ani, suferind mai târziu consecințele.

Soliditatea unei clădiri, nu depinde ea dela fundament? Dacă baza va fi bună, construcțiunea va fi solidă și durabilă. Arhitecții cei mai capabili și constructorii cei mai conștiențioși, care ar putea vedea rădicându-se din copiii lor oameni sănătoși și robuști, sunt părinții. Medicul și medicamentele nu pot face nimic fără dănsii.

E absolut trebuincios ca copilul să mănânce cu fómă, să se nutrească. La o vârstă ôre-care ori-ce stăruință de a-l face să mănânce devine inutilă, căci în zadar te vei lupta cu un copil mai măriceș silindu-l la mănăcare, dacă nu are poftă.

Copilul sănătos care e deprins să mănânce la ôre regulate și potrivit cu vârsta lui, totdeauna va mânca cu poftă, atarâ numai dacă se va comite imprudențe a se ceda copiilor dându-le înainte de masă lucruri dulci, ca bombóne, prăjituri etc. Câte mume nu se abat cu copiii lor înaintea dejunului pela cofetării, ca să se aprovizioneze cu deserturi după masă, și în slăbiciunea lor lasă copii să guste din ele, fără să se gândescă că ei dând de gustul prăjiturilor, vor renunța la bucate. Ei vor gusta puțin din supă, vor ciupi puțin din carne, vor refusa legumele și vor aștepta cu nerăbdare sfârșitul mesei, ca să se servescă fructele și prăjiturile, pasiunea lor. Să se noteze însă, că nu prăjiturile vor desvolta formele pline și fumóse ale copilului, ci din contră pofta de mănăcare slăbind, el va lăncezi.

O condițiune fôrte importantă, care trebuie ținută în samă cu cea mai mare rigóre e ôra regulată, când trebuie să mănânce copiii. Afaceri, cari pot întârșia masa, lipsa părinților, să nu-i impedece dela césul obicinuit de mănăcare, căci stomacul lor nu suferă astfel de variații.

Negreșit că fie-care părinte nu ar vrea să se lipsescă de plăcerea de a avea în jurul său copilașii săi, cari au ajuns ôre-care vârstă, căci i va putea observa să nu mănânce iute, să nu înghiță bucăți nemestecate, căci digestia depinde fôrte mult de mestecarea completă a alimentelor.

Copiii odată admiși la masa comună, ei vor lua parte la tóte câte vor fi potrivite cu stomacul lor, și ar fi o greșală de a-i reținé până la sfârșitul mesei, condamnați să stea nemișcați la locul lor pe scaun, și să vadă defilând lucruri pe cari ei nu le vor căpăta: cafea sau alte bėuturi și să audă conversații, la cari ei nu ar putea lua parte.

De ce să se aștepte ôre o neorânduélă din partea lor, pentru a fi trimiși dela masă? Mai bine, se va da voie copiilor să se scóle dela masă imediat ce au terminat ultimul feliu de mănăcare, dându-le chiar prăjitura lor, pe care o așteptau cu atâta nerăbdare. Cu modul acesta vor fi puși la adăpostul abuzurilor ce s'ar comite cu dănsii dându-le lucruri, ce le-ar putea fi vătămătóre.

În ce privește copiii, cari n'au atins încă vârsta de doi ani, când numărul dinților nu e încă complet, nu vor fi duși de loc la masa comună, și nu pot protesta îndestul contra réului obiceiului de a se aduce copii mici la masă, unde fie care crede a-i servi, dându-i să guste din mănăcările servite. Și negreșit consecința este că ei neputând mistui cele ce li se întroduc fără voia lor în

stomac, vor suferi de indigestiuni, de diarei, cari i vor slăbi și vor fi împedecați în desvoltarea lor.

Respectați stomacurile copiilor, dacă țineți să-i aveți totdeauna sănătoși, și rezistenți în casuri de bóle neprevădate.

Concurs.

În nex cu Înaltul decis consistorial dto 29 Martie Nr. 8137 ex. 1896; pentru deplinirea definitivă a parochiei din Batta, administrată prin preotul Ilie Moștiu se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumintele anuali împreunate cu această parochiă sunt: Una sesiune parochială și celelalte venite ștolari și birul usuat, cari tóte dau un venit anual aproximativ de 600 fl. v. a.

Recurenții pentru această parochiă să aviséză, ca recursele lor instruite cu documentele legali despre cualificațiunea pentru parochii de cl. II. și adresate comitetului paroch. în Batta; a-le subscrere subscrisului protopresbiter în B.-Lippa, până la terminul sus indicat; precum și a să presenta în vre-o Duminecă ori sėrbătóre, în sânta biserică din Batta, spre a-și arėta desteritatea în cant și tipic, și respective în oratoriă.

Batta, la 23 Aprilie v. 1896.

Comitetul parochial.

În conșlegere cu: VOICU HAMSEA, m. p. protopresbiter.

—□—

Concursul publicat în N-rii 3, 4 și 5 ai fóiei „Biserica și Șcôla” din a. c. pentru deplinirea parochiei vacante din Hodoni, (protopresbiteratul Timișorii), conform rezoluțiunii Venerabilului Consistoriu eparchial dto 8/20 aprilie 1896 N-rul 1855, prin această se escrie de nou, cu aceleași condițiuni de beneficiu și prezentare în parochiă. Recursele sunt a se adresa în termin de 30 de zile dela prima aparițiune a acestui concurs repeșit, în organul diecesan, la concernintele cıu protopresbiterat al Timișorii (Fabric). Comitetul parochial.

Cu consensul protopresb. tractual Dr. TR. PUTICI, m. p.

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Pentru acoperirea cu pleu negru de fer cıntuit a acoperemintului dela biserică română gr. ort. din Batta, văpsirea acoperemintului și a turnului, precum și aurirea crucilor, apoi facerea cietirnelor din pleu de cınt conform formulațiunii din condițiunile de licitare — se escrie licitațiune minuenda carea se va ținea în 13/25. Maiu. 1896. în localitatea șcôlei din Batta la 11 ôre nainte de-ameași.

Prețul lucrului și a materialului e statorit în suma de 1054 fl. 98 cr. v. a.

Reflectanții măiestrii cari doresc a întreprinde această lucrare sunt poștiți a-și înainta ofertele lor în scris până în ziua de 5/17 Maiu 1896; comitetului parochial din Batta provădate cu vadiul de 10%, ér în ziua de 13/25. Mai 1896 când se va ține licitațiunea publică după legitimarea depunerii vadiului de 10% pot licita și oral.

Condițiunile de licitare se pot vedé ori și când la oficiul parochial din Batta.

Batta la 15. Aprilie. 1896.

Comitetul parochial.

Ioanu Miloșiu, m. p.

preș. com. și sin. par.